

Černá Voda

Kraj: Olomoucký

Správní obvod: Jeseník

Nadmořská výška: 340 m n. m.

Počet obyvatel: 548

Adresa URL: www.obeccernavoda.cz

Okres: Jeseník

GPS souřadnice: 50.308216N, 17.146995E

První pís. zmínka: 1284 (737 let)

PSČ: 790 54

Historie obce Černá Voda

Český název i jeho německá podoba Schwarzwasser je stejně jako u některých dalších obcí v okolí odvozen od barvy vody či dna místního toku. Administrativní, sídlištní a katastrální členění této obce bylo dříve dost složité. Ještě po zrušení poddanství existovaly do roku 1869 dvě samostatné a správní obce, a to Černá Voda a Šropengrunt (německy Schroppengrund), což asi znamenalo dvůr či statek rodiny Schroppovy, ale je možný i jiný výklad. Šropengrunt se po roce 1869 stal jenom osadou a katastrální obcí Černé Vody a byl přejmenován v roce 1948 na Rokliny. K vlastní Černé Vodě patřila ještě jednak osada Nový Kaltenštejn (německy Neukaltenstein), jednak část Starého Kaltenštejna (Altkaltenstein) s bývalým hradem, kdežto druhá část této osady náležela k Vápenné (Zigharticím); obě poslední lokality byly v roce 1948 přejmenovány na Staré a Nové Podhradí.

Nejstarší historie Černé Vody je spojena s hradem Kaltenštejnem. Byla to rozsáhlá a mohutná stavba, která je prvně zmiňována roku 1284. Hrad se stal střediskem poměrně rozsáhlého panství vratislavských biskupů, k němuž původně patřila i města Vidnava, Javorník a Pačkov. Kaltenštejn však byl i s majetkem často zastavován, např. mocnému rodu Haugwitzů z Frýdberka. Rozsah dominia se stále zmenšoval a za válek v 15. století ztratil ve zpuštěné krajině na významu i hrad, který byl nakonec v roce 1505 vratislavským biskupstvím vykoupen a jako nepotřebný zbořen; zanikly i hradní pivovar a mlýn a část stavebního materiálu prý byla využita při přestavbě hradu na Jánském Vrchu v Javorníku. V této souvislosti zaniklo v okolí i dříve zmiňované dolování stříbra.

Ves Černá Voda je sice prvně uváděna v knize fundací, která je řazena do období kolem roku 1284, ale v 15. století zpustla a byla znovu nově osazena roku 1579 jako součást biskupského panství Frýdberk. Brzy získalo ve vsi značný majetek i vliv zdejší fojtsství, zvláště když se dostalo po roce 1617 do rukou rodu Mikuschů, povýšeného později do šlechtického stavu. V Černé Vodě si příslušníci tohoto rodu postavili vlastní sídlo a roku 1700 získali i statek v sousední Červené Vodě. Poslední majitel Černé Vody z tohoto rodu Arnošt Urban Mikusch začal na statku koncem 18. století jako první na Frývaldovsku pěstovat brambory a jetel. Černá Voda se do té doby značně rozrostla. Již v 16. století je uváděna lokalita Kubengrunt (Kubův důl), kterou získali roku 1616 Mikuschové a v průběhu 17. století zde vznikla menší osada Šropengrunt.

Osada Starý Kaltenštejn byla vysazena na biskupské půdě před rokem 1781 a osada Nový Kaltenštejn zase na pozemcích fojtsství po roce 1802. Černovodský rytířský či fojtský statek změnil v té době majitele, když roku 1798 získal Černou i Červenou Vodu na krátkou dobu hrabě Konrad Sternberg, od roku 1802 inženýr J. Tschirsch a po něm až do roku 1850 J. Oehl s dcerou. V roce 1785 byla v Černé Vodě zřízena lokálie a v letech 1787 až 1788 postaven kostel Jména P. Marie, který se stal od roku 1843 farním. Do roku 1848, kdy byla

Černá Voda i s osadami připojena k soudnímu okresu Vidnava a ke správnímu okresu Frývaldov, se ves i s osadami rozšířila do nebývalé velikosti. V roce 1836 bylo v Černé Vodě již 1248 lidí ve 180 domech, i když čtyři roky předtím si ještě mor vyžádal v této vsi 70 obětí. Byl zde menší zámek a dvůr.

Obyvatelé se vedle zemědělství zabývali přadláctvím, pracovala zde pila a objevili se i první kameníci. Starý Kaltenštejn měl v uvedeném roce 45 domů a 279 obyvatel; v jeho okolí se lámal vápenec a páčilo vápno. Nový Kaltenštejn měl v téže době již 52 domů a 389 obyvatel. Konečně v Šropengruntu bylo tehdy 32 domů a 223 obyvatel. V této osadě byly umístěny také fojtské podniky: pivovar, pálenice a pila; jinak se lidé živil i zde zemědělstvím a přadláctvím, případně též háčkováním čepců.

Zcela nová situace nastala pro Černou Vodu v druhé polovině 19. století, zejména po roce 1870, kdy se tato obec stala jedním z prvních a nejvýznamnějších středisek dobývání i zpracování žuly a mramoru v Žulovské pahorkatině. Jeden z největších podniků zdejšího kamenického průmyslu představovala firma H. Kulka a spol., založená v roce 1876, a vedle ní pak firma G. Franke a bratři z roku 1908. Po nich se zde začaly již před první světovou válkou uplatňovat i mnohé další kamenické závody (v roce 1908 jich bylo 12), z nichž jenom některé měly sídlo přímo v Černé Vodě, jiné byly řízeny např. z

Frýdberka, Supíkovic, Sandhýblu i Velkých Kunětic. Pro lepší odbyt a dopravu byla postavena v roce 1919 železniční vlečka z Frýdberku do Černé Vody. Po roce 1918 se počet závodů kamenoprůmyslu ještě rozšířil a teprve hospodářská krize v třicátých letech tento vývoj zastavila. Mezi větší podniky se zařadily firmy R. Franke a synové a F. Henschel. Uplatnil se zde i český kapitál, napřed ing. J. Beneš, který získal židovský podnik H. Kulky, po něm J. Psota. Tyto podniky ale byly za války germanizovány pod názvem Frýdberská žulová a. s. Mezi zdejšími kameníky měla po roce 1918 napřed největší vliv německá sociální demokracie a později také komunisté, ale po hospodářské krizi a příchodu Hitlera k moci získala i zde nejvíce hlasů ve volbách roku 1935 Henleinova Sudetoněmecká strana.

Po roce 1945 se v Černé Vodě žulový i mramorový průmysl udržel. V posledním období (1991) se závod tohoto podniku v Jeseníku osamostatnil a v Černé Vodě převzal lom a dopravní středisko. Bývalé brusírny kamene v letech 1945 až 1952 zanikly.

